

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98'inci ve İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Murat ÇEPNİ

İzmir Milletvekili

Günümüzde küresel iklim krizi giderek derinleşmektedir. Çevrenin, ekolojik sistemin, havanın, toprağın ve su varlıklarının korunması, doğa talanının nedenlerinin ortadan kaldırılması için gerekli bütün tedbirlerin alınması hükümetlerin öncelikli görevidir. Planlanan bir faaliyetin yol açabileceği olumsuz çevresel etkilerin önceden tespit edilip, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamak yönetmeliklere uygun ve şeffaf bir şekilde hazırlanmış Çevresel Etki Değerlendirme ile mümkündür. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın 2020 Yılı Sayıştay Düzenlilik Denetim Raporu'nda işletmelerin ÇED sürecine ilişkin birçok olumsuzluk bulunmaktadır.

Sayıştay'ın yaptığı incelemede, işletmeler tarafından ÇED proje bedellerinin düşük gösterilmesi sonucu, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü 2020 yılı Birim Fiyat Listesinde yer alan başvuru bedellerinin ve ayrıca idari para cezalarının olması gerekenden az ödendiği tespit edilmiştir. Yönetmelik kapsamında yer alan projelere başlayacak olan işletmeler, işin hacmine göre işe başlamadan önce ya ÇED Başvuru Raporu ya da Proje Tanıtım dosyalarını hazırlamak zorundadır. Söz konusu belgelerde projelerin bedeline ve kapsamına yer verilmektedir. Dolayısıyla, proje bedeli beyan usulü ile firmalar tarafından sunulmakta olup, Bakanlık tarafından verilerin doğruluğuna ilişkin bir kontrol süreci işletilmemektedir.

Sayıştay raporunda tespit edilen önemli bir bulgu da ÇED yönetim sisteminde ÇED kararlarına ilişkin bilgilerin entegre bir şekilde yer almamasıdır. ÇED Yönetmeliği'ne göre, bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek veya tüzel kişilerin, ÇED'e tabi projeler için, ÇED Başvuru Dosyasını ve ÇED Raporunu; Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak projeler için ise Proje Tanıtım Dosyasını, Bakanlıkça yeterlilik verilmiş kurumlara hazırlatmak ve proje

kapsamında verdikleri taahhütlere uymakla yükümlüdürler. Çevrimiçi ÇED Yönetim Sistemi'nde (e-ÇED), başvuru yapılan alana veya çevresine ilişkin veri alınamadığı görülmüştür. Bu durum, başvuru yapılan alanda daha önceden ÇED kararı verilmişse entegre bir değerlendirme yapılamamasına sebebiyet vermektedir. Aynı zamanda, Bakanlık tarafından yapılan düzenlemelerin İl Müdürlükleri tarafından bütün bir şekilde görülememesi sonucu değerlendirmelerin eksik ya da hatalı yapılması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

ÇED Yönetmeliği'nin uygulanmasına ilişkin önemli aksaklıklar da tespit edilmiştir. Yatırımcı kişi ya da kuruluşların, "ÇED gerekli değil" kararı alabilmek ya da kapsam dışı kalabilmek amacıyla, kapasitelerini ya da ÇED sahalarını olduğundan farklı göstermek için, yapacakları yatırımı parça parça işletecek farklı isimlerdeki şirketler üzerinden ya da bitişik ve işletmecisi aynı olan ruhsat sahalarından ayrı ayrı sundukları belgelerle kapsam dışında veya kapasite sınır değerleri içerisinde kalacak şekilde bir uygulamaya yöneldiği görülmüştür. Bu şekilde ÇED raporu hazırlaması gereken bir işletme, faaliyetini bölerek "ÇED gerekli değildir" kararı ile faaliyete başlayabilmektedir. Söz konusu uygulamanın, özellikle madencilik, balıkçılık ya da güneş enerjisi alanlarında faaliyet gösteren işletmeler tarafından gerçekleştirildiği raporda yer almaktadır.

Ayrıca raporda, konut projelerinde mevzuat çerçevesinde izlenmesi gereken ÇED süreçlerinin izlenmediği tespit edilmiştir: İzmir İli Menemen İlçesi, Atatürk Mahallesi'nde bulunan 399 adet konut projesinde, ÇED Yönetmeliği hükümlerine uyulmamasına rağmen İdare tarafından bir işlem yapılmadığı görülmüştür. Proje üzerinde İl Müdürlüğü tarafından 26.12.2017 tarihinde yerinde yapılan incelemede, proje inşaatına ÇED Yönetmeliği çerçevesinde görüş alınmadan başlandığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda;

- 1- Sayıştay raporunda yer alan bulgulara göre, Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği'nin uygulanmamasının gerekçesi nedir? Bakanlığınız, projelerin ÇED süreçlerinin takibini ve denetimini etkin bir şekilde neden yapmamaktadır? Bu konuda ihmali olan kamu görevlileri için hukuki yaptırım uygulanacak mıdır?
- 2- ÇED yönetmeliğinin, etkin uygulanmasına ilişkin çalışmalarınız olacak mıdır?
- 3- Bakanlığınız Döner Sermaye İşletmesi Müdürlüğü başvuru bedellerinin ve idari para cezalarının olması gerekenden az ödendiği ödenmesinin, proje bedellerinin olması gerekenden

smg

düşük beyan edilmesinin ve dolayısıyla ödenmesi gereken başvuru ücretlerinin de düşük tahsil edilmesinin gerekçesi nedir? Bu durumun kamu zararı oluşturduğunu düşünmüyor musunuz?

4- E-ÇED sisteminde, başvuru yapılan alana ilişkin alınan tüm kararların görülebildiği entegre bir sistemin kurulması ve doğru veri üretilmesi için Bakanlığınızın çalışması olacak mıdır?

5- ÇED Yönetmeliği'nin, EK-1 Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi'nde, 1.000 ton ve üzeri yıllık üretim yapan kültür balıkçılığı projeleri; 25 hektar ve üzeri arazi yüzeyindeki madencilik projeleri ve 400.000 ton/yıl ve üzeri kırma, eleme, yıkama ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan madencilik tesisleri; proje alanı 20 hektar ve üzerinde veya kurulu gücü 10 MWe ve üzerinde olan güneş enerji santralleri için ÇED raporu hazırlaması gerekmektedir. Belirtilen sınırların altında kalan EK-2 işletmeleri ise, Proje Tanıtım Dosyası hazırlamakla yükümlüdür. Proje Tanıtım Dosyasının hazırlanması sonucunda İdare tarafından faaliyete ilişkin "ÇED gereklidir" veya "ÇED gerekli değildir" kararı verilmektedir. Firmaların, faaliyetlerini kapasitelerinin altında göstererek ÇED raporu hazırlamamalarını engelleyecek yasal düzenlemeler yapacak mısınız? Yönetmeliklere aykırı bir şekilde eksik ya da yanlış beyanda bulunan firmalara hukuki yaptırımlarınız olacak mıdır?

6- Raporda yer alan, İzmir'de 399 konuttan oluşan proje için, Proje Tanıtım Dosyası hazırlanmamasının ve ÇED süreçlerinin takip edilmemesinin gerekçesi nedir? Bakanlığınız neden firmaya gerekli hukuki yaptırımları uygulamamaktadır? Bu konuda ihmali bulunan kamu görevlileri için inceleme başlatılacak mıdır?

7- Son Beş yılda ÇED raporuna aykırı faaliyet yürüten firmalara ne kadar idari para cezası verilmiştir? Kaç firmanın faaliyetlerine son verilmiştir?